

ความเป็นมาของอักษรธรรมอีสาน

อักษรธรรมอีสานเป็นตัวอักษรที่มีรูปลักษณะที่กลมคล้ายกันกับอักษรธรรมล้านนา หรือตัวเมือง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอักษรวนเป็นอย่างมาก จะแตกต่างกันบ้างบางตัวเท่านั้น สาเหตุที่คล้ายกันเป็นเพราะอักษรธรรมอีสานนั้นได้รับอิทธิพลและสืบทอดมาจากอักษรธรรมล้านนา ซึ่งมีพัฒนาการมาจากอักษรมอญโบราณดังที่ศาสตราจารย์ชววิช ปุณโณทก^๑กล่าวว่า เมื่อศึกษารูปแบบของอักษรตัวธรรมที่ใช้ในภาคอีสานและล้านช้างแล้วพบว่ามามีรูปแบบคล้ายกับอักษรวนหรืออักษรตัวเมืองในภาคเหนือ ซึ่งทั้งอักษรตัวธรรมและอักษรตัววนในภาคเหนือนั้นได้สืบทอดมาจากอักษรมอญโบราณที่หริภุญไชย นั่นคืออักษรมอญหริภุญไชย พุทธศตวรรษที่ ๑๘ (คริสต์ศตวรรษที่ ๑๒) เป็นต้นแบบของอักษรวนภาคเหนือและอักษรธรรมอีสาน

สาเหตุที่เชื่อว่าอักษรธรรมอีสานได้รับอิทธิพลและสืบทอดมาจากอักษรธรรมล้านนาเพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องยืนยันที่ชัดเจนโดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้าง (รวมถึงภาคอีสานบางส่วน) และอาณาจักรล้านนาในสมัยราชวงศ์มังราย ทั้งทางด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสายเลือดแห่งเจ้าผู้ปกครองอาณาจักรทั้งสอง กล่าวคือในสมัยพระเจ้าวิสุทราช แห่งอาณาจักรล้านช้างได้ฟื้นฟูและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์โดยได้รับการสืบทอดมาจากเชียงใหม่และมีพระเถระผู้ใหญ่จากล้านช้างมาศึกษาพระธรรมวินัยจากล้านนาด้วย ต่อมาในสมัยพระเจ้าโพธิสาลราช (๒๐๖๓-๒๐๕๓) พระโอรสของพระเจ้าวิสุทราช ได้สมรสกับพระธิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่ และในสมัยเดียวกันนี้พระเจ้าโพธิสาลราชได้ขอพระเทพมงคลเถระและบริวารพร้อมทั้งคัมภีร์พระไตรปิฎกจากเชียงใหม่มาเผยแผ่ล้านช้างเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๖ อีกด้วย ต่อมาในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระโอรสของพระเจ้าโพธิสาลราชและเจ้าหญิงเมืองเชียงใหม่ได้เสด็จไปครองเมืองเชียงใหม่อยู่ระยะหนึ่งเพราะทางเชียงใหม่ขาดผู้สืบเชื้อสาย (พ.ศ. ๒๐๕๑-๒๐๕๓) เมื่อพระเจ้าโพธิสาลราชสวรรคตจึงเสด็จกลับไปครองอาณาจักรล้านช้าง และในการกลับมาครั้งนั้นพระองค์คงจะได้นำเอาพระธรรมคัมภีร์ วรรณคดี นักปราชญ์ราชบัณฑิตตลอดถึงช่างฝีมือ กลับมาล้านช้างด้วย ฉะนั้นตัวอักษรล้านนาที่ใช้กันแพร่หลายในอาณาจักรล้านนาในขณะนั้นก็น่าจะได้เข้ามามีบทบาทต่ออาณาจักรล้านช้างมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ในระยะแรกๆ อักษรทั้ง ๒ อาณาจักรนี้เป็นอักษรแบบเดียวกันเพราะนำอักษรธรรมล้านนามาใช้ในอาณาจักรล้านช้างช่วงต้นๆ ดังปรากฏในศิลาจารึกที่พบในภาคอีสานและล้านช้าง เช่น จารึกฐานพระพุทธรูปวัดสี่สะเกด เวียงจันทน์ (พ.ศ. ๒๐๓๓) จารึกฐานพระพุทธรูปพระประธานในพระอุโบสถวัดพระธาตุพนม (พ.ศ. ๒๐๔๖) จารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา (พ.ศ. ๒๐๖๖) เป็นต้น จารึกดังกล่าวมีรูปแบบสัณฐานตัวอักษรเหมือนกันกับอักษรธรรมล้านนาในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกัน

^๑ ชววิช ปุณโณทก. อักษรโบราณอีสาน : อักษรวิทยาอักษรตัวธรรมและไทยน้อย. กรุงเทพฯ : สยามเพรสแมเนจเม้นท์, ๒๕๔๐, ๕๔ .

เช่น จารึกฐานพระพุทธรูปวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๐๐๘) ศิลาจารึกวัดช้างค้ำ จังหวัดน่าน (พ.ศ. ๒๐๕๑) เป็นต้น ต่อมารูปแบบของตัวอักษรล้านนาและตัวอักษรธรรมได้พัฒนาแตกต่างกันออกไปจนในปัจจุบันมีรูปแบบแตกต่างกันบ้างบางประการ เช่น ตัวอักษรธรรมล้านนา ได้เพิ่มเสียงวรรณยุกต์ เพิ่มเครื่องหมายกำกับเสียงตัวพยัญชนะ เป็นต้น ส่วนตัวอักษรธรรมในล้านช้างไม่ได้เพิ่มเติมอะไรมากและก็นำมาใช้ในภาคอีสานของไทยสืบต่อมา

สาเหตุที่เชื่อว่าตัวอักษรธรรมนั้น เพราะใช้ตัวอักษรชนิดนี้ในการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเช่น พระไตรปิฎก พระธรรมคัมภีร์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นอักษรชั้นสูง อักษรศักดิ์สิทธิ์ ตัวอักษรชนิดนี้ใช้ในประเทศลาวก็เรียกว่าตัวธรรมลาว ใช้ในภาคอีสานก็เรียกว่า ตัวธรรมอีสานตามแต่ละท้องถิ่นจะเรียกแต่ก็คือตัวอักษรชนิดเดียวกันนั่นเอง

ตัวอย่างอักษรธรรมอีสาน

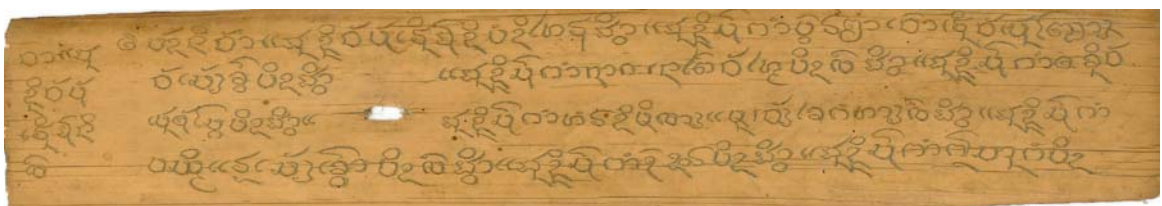
ศิลาจารึกวัดคำสุวรรณคูหา (พ.ศ. ๒๑๐๖)

อ.สุวรรณคูหา จ.หนองบัวลำภู

ศิลาจารึกวัดมหาผล (พ.ศ. ๒๔๐๓)

บ้านท่าขอนยาง ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

ตัวอย่างอักษรธรรมอีสานในเอกสารโบราณในปัจจุบัน

อักษรวิธีกษรธรรมอีสาน

อักษรวิธีกษรธรรมอีสานแตกต่างจากอักษรวิธีกษรไทยปัจจุบันบางอย่าง โดยอักษรวิธีกษรธรรมอีสานจะวางพยัญชนะต้นซึ่งเป็นพยัญชนะตัวเต็มไว้บนบรรทัด และวางสระไว้รอบพยัญชนะต้น คือด้านหน้า ด้านหลัง ด้านบน ด้านล่างเหมือนอักษรวิธีกษรไทยปัจจุบัน ส่วนพยัญชนะตัวสะกดและพยัญชนะตัวควบกล้ำ จะวางไว้ใต้บรรทัด โดยใช้รูปพยัญชนะครึ่งตัวหรือครึ่งรูป ซึ่งเรียกว่า “ตัวเพ็อง” หรือ “ตัวห้อย” ส่วนพยัญชนะตัวสะกดที่ไม่มีรูปครึ่งตัว จะเขียนด้วยตัวเต็ม

พยัญชนะ

พยัญชนะอักษรธรรมอีสานแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. พยัญชนะตัวเต็ม คือ พยัญชนะที่เขียนเต็มรูปตามรูปแบบปกติ มี ๓๗ รูป ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้น เขียนไว้บนบรรทัด

๒. พยัญชนะตัวเพ็อง หรือ ตัวห้อย (บางที่เรียกว่า “ตัวเชิง” เหมือนอักษรขอม) คือ พยัญชนะที่เขียนครึ่งรูป หรือครึ่งตัว โดยเขียนไว้ใต้บรรทัด ยกเว้น ตัวเพ็อง ร (ຮ) จะวางไว้หน้าพยัญชนะตัวเต็ม และ ตัวเพ็อง ง (ง) (ไม่อ้งแล่น) จะวางไว้บนพยัญชนะ ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะตัวสะกดและพยัญชนะควบกล้ำ

รูปพยัญชนะตัวอักษรธรรมอีสาน แบ่งตามวรรคแบบภาษาบาลี มีดังนี้

วรรค ก

ก		ข		ค		ฅ		ง	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
๓	๓̣	๔	๔̣	๕	๕̣	๖	๖̣	๗	๗̣

วรรค จ

จ		ฉ		ช/ช		ฌ		ญ	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
๘	๘̣	๙	๙̣	๑๐	๑๐̣	๑๑	๑๑̣	๑๒	-

วรรค ฎ

ฎ		ฐ		ฑ/ด		ฒ		ณ	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
ฎ	ฎ̄	ฐ	ฐ̄	ฑ	ฑ̄	ฒ	ฒ̄	ณ	ณ̄

วรรณค

ค		ก		ท		ธ		น	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
ค	ค̄	ก	ก̄	ท	ท̄	ธ	ธ̄	น	น̄

วรรณป

บ/ป		ผ		ฝ		พ		ฟ	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
บ	บ̄	ผ	ผ̄	ฝ	ฝ̄	พ	พ̄	ฟ	ฟ̄
ภ		ม							
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง						
ภ	ภ̄	ม	ม̄						

เศษวรรณ

ย		ร		ล		ว		ส	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
ย	ย̄	ร	ร̄	ล	ล̄	ว	ว̄	ส	ส̄
ห		พ		อ		ฮ		อย	
ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง	ตัวเต็ม	ตัวเพ็อง
ห	ห̄	พ	พ̄	อ	อ̄	ฮ	ฮ̄	อย	อย̄

หมายเหตุ

- พยัญชนะที่มีไว้สำหรับเขียนภาษาบาลีไม่นิยมนำมาเขียนภาษาอีสาน ได้แก่ ฆ ฉ ฌ ญ ฎ ฐ ณ พ (เพราะมีเสียงซ้ำกับ ค ส ช ย ต ถ น ล)
- ตัว ฑ จะใช้แทนเสียง ค ในภาษาอีสาน
- ตัว อย หรือ หยอหยาคน้ำ ใช้แทนเสียง หย (ห นำ ย)

๔. พยัญชนะที่เพิ่มเข้ามานอกเหนือจากภาษาบาลีเพื่อใช้เขียนภาษาไทยอีสาน ได้แก่ ฝ ฟ ฮ อย ซึ่งอาจเรียกว่าพยัญชนะนอกวรรคก็ได้ ส่วน ซ ค ป จะใช้รูปเดียวกันกับ ช ฅ และ บ

๕. ฉ ในภาษาไทยอีสาน ส่วนมากจะใช้ ส แทน

พยัญชนะที่มี ห นำ

พยัญชนะที่มี ห นำในอักษรธรรมอีสานนั้นมี ๕ ตัว คือ ง, น, ม, ย, ล, ว เมื่อตามหลัง ห จะเปลี่ยนเป็นรูปตัวเพื่อง อยู่ได้ ห ดังนี้

๖ (ห) นำ ฉ (ง) มีรูปเป็น ๖

๖ (ห) นำ ฅ (น) มีรูปเป็น ๖

๖ (ห) นำ ๗ (ม) มีรูปเป็น ๖

๖ (ห) นำ ๘ (ย) มีรูปเป็น ๖

๖ (ห) นำ ๙ (ล) มีรูปเป็น ๖ , ๖

๖ (ห) นำ ๐ (ว) มีรูปเป็น ๖

สระ

สระอักษรธรรมอีสาน แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ สระลอย และสระจม

๑. สระลอย คือ สระที่สามารถเขียนได้เลย โดยไม่ต้องไปอาศัยพยัญชนะมาประกอบ โดยทำหน้าที่แทน อ และสระด้วย

สระลอย มี ๘ รูป ดังนี้

๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑ ๑ ๑ ๑๑
อะ อา อี อี้ อุ อู เอ เอา

ตัวอย่างการใช้สระลอย เช่น

๑๑๑ (อนิจจา) ๑๑๑ (อาศัย) ๑๑๑ (อินทรีย์) ๑๑๑ (อุทก) ๑๑๑ (โอวาท)

๒. สระจม คือ สระที่ต้องอาศัยพยัญชนะมาประกอบเท่านั้นจึงจะใช้ได้ โดยเขียนไว้รอบพยัญชนะตัวเต็ม คือ ด้านหน้า เรียกว่า สระหน้า ด้านหลัง เรียกว่า สระหลัง ด้านบน เรียกว่า สระบน ด้านล่าง เรียกว่า สระล่าง

สระจม มี ๒๗ รูป ดังนี้

- ะ	- ๑	◌	◌	◌	◌	◌	◌
อ	อา	อิ	อี	อึ	อือ	อุ	อุ
เ- ะ	เ-	แ- ะ	แ-	โ- ะ	โ-	เ-๑ะ	เ-
เอะ	เอ	แอะ	แ	โอะ	โ	เออะ	เอ
◌ะ	◌	◌ะ	◌	◌ะ	◌	◌ะ	◌
อัวะ	อัว	เอียะ	เอีย	เอือะ	เอือ	เออะ	เอ
◌	◌	◌					
อำ	ไอ	เอา					

หมายเหตุ

สระที่มีตัวเพ็อง ๖ และ ๗ อยู่ได้บรรทัด เมื่อประกอบกับพยัญชนะควบกล้ำจะเปลี่ยนรูปไป โดยเขียนเป็นรูปพยัญชนะตัวเต็มในบรรทัดเดียวกันกับพยัญชนะต้น เช่น

◌ เปลี่ยนเป็น ◌ เช่น ฐ◌ (หลัว)

◌ เปลี่ยนเป็น ◌ เช่น ฐ◌ (เหลื่อ)

สระพิเศษ อีก ๕ ตัว คือ

๑. ◌ สระ อา สูง ใช้เขียนกับ ๖ เพื่อให้แตกต่างจาก ต เช่น ◌ , ◌ (วา หรือ ว่า)
๒. ◌- ◌ ตัว ๖ เพ็อง ใช้เขียนแทนสระเอีย เมื่อมีตัวสะกด ◌ (เกี้ยว), ◌ (เสียง)
๓. ◌ ตัว หยอหยาดน้ำ ใช้เท่ากับเสียง สระออ สะกดด้วย ๖ (ออย) เช่น ◌ (คอย), ◌ (น้อย)
๔. ◌ ◌ / ◌ ◌ ใช้เขียนเหมือน ◌ ◌ ในภาษาไทย เช่น ◌ ◌ ภาษา
๕. ◌- ◌ ◌ โอ ใช้สำหรับเขียนภาษาบาลี ◌ ◌ (พุทโธ) ◌ ◌ ◌ (สุคะโต)

ตัวสะกด

ตัวสะกดในอักษรวิธียกขรรณมอีสานนั้น นิยมสะกดด้วยพยัญชนะตัวเพ็อง หรือ ตัวห้อย และเขียนไว้ได้บรรทัด ส่วนพยัญชนะที่ไม่มีตัวเพ็องเมื่อทำหน้าที่เป็นพยัญชนะตัวสะกดจะใช้รูปพยัญชนะตัวเต็มเขียนไว้ได้บรรทัด เช่น **ᨧ᩠ᩅᩁ** (อัครา) **ᨧ᩠ᩅᩁ** (ทุกขา) เป็นต้น ส่วนพยัญชนะตัวเพ็องที่มีรูปต่างจากพยัญชนะตัวเต็มมีทั้งหมด ๑๖ ตัว ดังนี้

๑. ตัว ง เพ็อง ᨧ᩠ᩅ (ไม่อ้งแล่น) ใช้เขียนบนตัวพยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (ของ) ᨧ᩠ᩅᩁ (นาง)
 ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅ (ปาง) ᨧ᩠ᩅ (นาง)
๒. ตัว น เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (ต้น) ᨧ᩠ᩅᩁ (คน)
๓. ตัว ม เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (จม) ᨧ᩠ᩅᩁ (ต้ม)
๔. ตัว ป เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (กับ) ᨧ᩠ᩅᩁ (จับ)
๕. ตัว ย เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (สวาย) ᨧ᩠ᩅᩁ (ถ้าย)
๖. ตัว ร เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนหน้าพยัญชนะต้น เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (พระ)
๗. ตัว ล เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (หลวง) ᨧ᩠ᩅᩁ (ทั้งหลาย)
๘. ตัว ส เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (ประเทศ)
๙. ตัว อ เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (ก้อง) ᨧ᩠ᩅᩁ (สอง)
๑๐. ตัว จ เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ, ᨧ᩠ᩅᩁ, ᨧ᩠ᩅᩁ (สัจจะ)
๑๑. ตัว ช เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ, ᨧ᩠ᩅᩁ (อักษะ)
๑๒. ตัว ฐ เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (รัฎฐะ)
๑๓. ตัว ถ เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (วัตถุ)
๑๔. ตัว ฑ เพ็อง ᨧ᩠ᩅᩁ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ᨧ᩠ᩅᩁ (พุทธะ)

๑๕. ตัว พ เพียง ๖ ใช้เขียนได้พยัญชนะ เช่น ๖๓ (สัพพะ)

๑๖. ตัว ส เพียง ๓ (ส สองห้อง) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ๓๓ (ตัสสะ)

๑๗. ตัว ญ เพียง ๑ ไม่มีรูป เขียนตัวเดียวเท่ากับ ญ ซ้อนกัน ๒ ตัว เช่น ๒๑๑ (ปัญญา)

หมายเหตุ

ตั้งแต่ข้อ ๑๐ - ๑๖ สำหรับใช้เขียนคำที่เป็นภาษาบาลี ถ้าเขียนเป็นคำไทย จะใส่ไม้ขีดก็ได้

เช่น ๖๓ (สัจจะ) ๓๓ (รัฐระ) ๒๑๑ (อชชะ) ๖๓ (สัพพะ) ๓๓ (ตัสสะ) เป็นต้น

วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ในอักษรธรรมอีสานไม่มีรูป แต่มีเสียงวรรณยุกต์ครบทั้ง ๕ เสียงเหมือนภาษาไทย โดยที่ผู้อ่านต้องค้นหาเสียงเอาเองตามความหมายของประโยคหรือข้อความนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้คนโบราณอีสานเรียกว่า “หนังสือ หนังสือ” คือหาความหมายเอาเองตามคำบริบทที่แวดล้อมของคำนั้น ดังตัวอย่างเช่น

บุโอบุ๑๑๑๑๑

คำถ่ายทอด “บุโอบุมาแต่นา” คำอ่าน “บุโอบุมาแต่นา”

จะเห็นได้ว่า ข้อความข้างต้น สามารถอ่านได้หลายอย่างตามแต่จะใส่วรรณยุกต์ลงไป แต่คำที่ถูกคือ “บุโอบุมาแต่นา” โดยเฉพาะคำว่า บุ กับ บุ เขียนเหมือนกัน แต่เมื่อดูบริบทแวดล้อมของประโยคจะบังคับให้อ่านต่างกันจึงจะให้ความหมาย ถ้าไม่อ่านต่างกันหรืออ่านแตกต่างจากนี้ก็ไม่ได้ความหมาย

เครื่องหมาย

เครื่องหมายในอักษรธรรมอีสานมีดังนี้

๑. ไม้ขีด ใช้เป็นตัวสะกดแทน ก เช่น ๑ (จัก) ๒๑ (หาก) ๓ (ดอก)

ใช้เป็นไม้หันอากาศ เช่น ๔ (อัน) ๕ (นั้น)

ใช้ประกอบกับคำที่ประสมด้วยสระ เอะ เอ ที่มีตัวสะกด เช่น ๖ (เป็น) ๗ (เหตุ)

ใช้ประกอบกับสระ เอีย ที่ไม่มีตัวสะกด เช่น ๘ (เสียด) ๙ (เมียด)

๒. ๐ นิกหิต ใช้เป็น ง สะกดเมื่อเขียนภาษาบาลี และประกอบกับสระเสียงสั้นคือ อะ อิ อุ
เท่านั้น เช่น ๐ (อิหัง) ๐ (กิง) ๐ (กาตุง)

ใช้แทนเสียงสระ ออ ที่ไม่มีตัวสะกด เมื่อเขียนภาษาอีสาน เช่น ๐ (บ) ๐ (พ่อ) ๐ (ก)

๓. ๐ ไม้กง หรือ ไม้กุ่ม ใช้ เขียนแทนสระโอะ ลทรูป เช่น ๐ (กม) ๐ (ต้น)

๔. ๐ ไม้ยมก ใช้เลข ๐ (๒) ใช้เขียนซ้ำคำหรือซ้ำความ เช่น ๐ ๐ (ต่างๆ) ๐ ๐ (นานา)

๕. ๐ ใช้เป็นตัวสะกดแทน ก เช่น ๐ (กัก) ๐ (ปีก)

ตัวเลข

ตัวเลขในอักษรธรรมอีสานมี ๑๐ รูป เหมือนภาษาไทยปัจจุบัน ดังนี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

หมายเหตุ

๑. เลขหลักหน่วยเขียนตามปกติ เหมือนอักษรวิธีไทยปัจจุบัน

๒. เลขหลักสิบ จะเขียนจำนวนเต็มสิบแล้วตามด้วยจำนวนเศษ (ยกเว้น ๒๐ - ๒๕ บางครั้ง
ใช้คำว่า ซาว หมายถึง ๒๐ แทน) เช่น

๑๐ (๑๐) ๒๐๕ หรือ ๒๐๕ (๒๕) ๓๐๖ (๓๖)

๓. เลขหลักร้อยขึ้นไปจะใช้ตัวหนังสือบอกจำนวนเต็ม ตามด้วยจำนวนเศษ เช่น

๑ ร้อย (๑๐๐) ๒ ร้อย ๕ ร้อย ๘๐๖ (๒,๕๘๖) ๘ ร้อย ๕ ร้อย (๘,๕๐๐)

อักษรวิเศษ

อักษรวิเศษ หมายถึง อักษรธรรมอีสานที่มีวิธีประสมอักษรที่แตกต่างจากกฎเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งมีรูปร่างแตกต่างไปจากคำเดิมหรือคำอ่านมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนอีสานสมัยโบราณต้องการที่จะประหยัดเวลาและแรงงาน ตลอดถึงจำนวน ขนาดและขอบเขตของใบลานที่ใช้จารทำหนังสือจึงคิดบัญญัติศัพท์พิเศษขึ้นใช้ บางทีก็เพื่อแสดงภูมิความรู้ ฉะนั้นจึงเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่เริ่มหัดอ่าน และจะต้องจดจำเป็นกรณีพิเศษ จึงขอยกตัวอย่างอักษรวิเศษที่พบอยู่บ่อยๆ เพื่อให้ผู้เริ่มหัดอ่านจดจำไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการอ่านอักษรธรรมอีสานต่อไปดังนี้

อ	อันว่า	อัว อัว	ทั้งหลาย
คฺ	คฺรา	คฺ คฺ	แล
อฺ	แล้ว	อฺ	แท้แล
คฺ	แลนา	คฺ คฺ	ชะแล
คฺ	ก็ดี	คฺ	ก็มี
คฺ	ก็ข้า	คฺ	ก็กล่าว
คฺ	บ่มี	คฺ	บ่มา
คฺ	กระทำ	คฺ	ไปบอก,บอกไป
คฺ	กาลา	คฺ	กาละ
คฺ	คือว่า	คฺ	ชื่อว่า
คฺ	ถือว่า	คฺ	ชื่อว่า
คฺ	บาลี	คฺ	ศิลา
คฺ	ศาลา	คฺ	แซ่น้ำ
คฺ	นา	คฺ	นำ, น้ำ
คฺ	ดีหลี	คฺ	ดีล้ำ

ໄລ້ງ	หลังไหล, ไหลหลัง	ໄລ້ງ	ไหลหลาม
ລີ່ຍ	ลึ้ย	ໄປ້ງ	บ่ไปบ่มา, บ่มาบ่ไป
ຜີ່	ฟี่	ໄຂ້	ได้คู่
ໄຂ້	ได้คู่ดี, ได้คู่ได้ดี	ໄຂ້	มากมาย
ຢູ່	อยู่อย่าง, อยู่อย่า	ຢູ່	มีคำว่า
ຍິ່ງ	ยืนยาว	ຢູ່	เห็นเหตุ
ໄຍ່	ให้หาย	ຍິ່ງ	หนีหาย
ເຂົ້າ	เข้าของ	ໄຂ້	ก็ได้
ໄຍ່	ใส่น้ำ	ໄຍ່	สั่งสอน
ສ່ງ	ส่งสาร	ໄຍ່	ใส่สน้อย
ໄຍ່ໄຍ່	ในปากว่างกลางไพร	ໄຍ່	น้องนาง, นางน้อง

หมายเหตุ

นี่เป็นส่วนหนึ่งของคำพิเศษ ยังมีคำพิเศษอีกจำนวนมาก เมื่อผู้ศึกษาอ่านเอกสารโบราณมากขึ้นก็จะยิ่งเห็นมาก ต้องพยายามอาศัยการพิจารณาตีความหมายในประโยค การอ่านหรือเขียนอักษรธรรมนั้นไม่สามารถยึดหลักอักษรวิธีเป็นมาตรฐานไม่ได้ คำๆ เดียวกันอาจเขียนแตกต่างกันหรือเขียนได้หลายอย่าง ผู้เขียนจะเขียนอย่างไรก็ได้ ขอให้อ่านได้และเป็นคำที่ต้องการสื่อเท่านั้น ดังจะพบเห็นมากมายในเอกสารโบราณที่คำๆ เดียวกันแต่เขียนต่างกันแม้เป็นคนเดียวกันเขียนก็ตาม

อักษรวิธีของอักษรธรรมอีสานที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นกฎเกณฑ์โดยทั่วไปที่ผู้ศึกษาสามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานในการอ่านและเขียนอักษรธรรมอีสาน และอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งที่มีปัญหาสำหรับนักศึกษาใหม่ก็คือลายมือของแต่ละคนที่จารไม่เหมือนกัน แต่เราก็ต้องอาศัยรูปแบบตัวหนังสือที่พบโดยส่วนมากเป็นบรรทัดฐาน เมื่ออ่านบ่อยๆ พบเห็นหลายๆ ลายมือเราก็จะคุ้นเคยไปเองไม่ว่าจะเป็นลายมือแบบไหนก็สามารถจะอ่านได้

แบบฝึกหัดอ่านที่ ๑

(แจกแม่ ก กา และตัวสะกด)

แบบฝึกหัดอ่านต่อไปนี้จะใช้พยัญชนะ ก เป็นตัวอย่างในการแจก เพื่อให้ผู้เรียนอักษรธรรมอีสานได้ฝึกหัดอ่านให้เข้าใจ และพยัญชนะตัวอื่นๆ ก็แจกเหมือนกัน ดังนี้

การแจกสระ

กะ ^๖	กา	กิ	กี	กึ	กือ	กู	กู
เกะ	เก	เกะ	แก	โกะ	โก	เกอะ	เกอ
คะ	คา	คิ	คึ	คู	คู	คัว	คัว
เคะ	เค	เคะ	แก	โกะ	โก	เกอะ	เกอ
จ๊ะ	จา	จิ	จึ	จือ	จือ	จัว	จัว
จ่า	จ่า	จ่า	จ่า	จ่า	จ่า	จ่า	จ่า
จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า
จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า
จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า
จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า	จ๋า

หมายเหตุ

สำหรับ ๑ + ๑ (น + ๑) จะมีรูปเป็น ๑๑ จะไม่เป็น ๑๑ ๑ + ๑ (น + ๑) จะมีรูปเป็น ๑๑

การแจกพยัญชนะตัวสะกด แม่ กก

กัก	กาก	กิก	กึก	กือก	กูก
กุก	กูก	กึก	กอก	กือก	กอก

^๖ สระอะ โดยทั่วไปไม่ต้องประกอบกับพยัญชนะ แต่อ่านออกเสียง อะ ได้เลย เหมือนภาษาบาลี ก อ่านว่า กะ เป็นต้น

ឆ្លា	ឆ្លៃ	ឆ្លួ	ឆ្លួ	ឆ្លួ	ឆ្លួ
កក	កៃក	កក	កក	កើក	កើក
ឆ្លើ					
កើក					

ការແຈក្សស្រាវជ្រាវតួអក្សរ ម៉ែ កត

កត	កាត	កិត	កិត	កិត	កិត
កុត	កុត	កើត	កេត	កើត	កេត
កត	កៃត	កត	កាត	កើត	កើត
កើត					

ការແຈក្សស្រាវជ្រាវតួអក្សរ ម៉ែ កប

កប	កាប	កិប	កិប	កិប	កិប
កុប	កុប	កើប	កេប	កើប	កេប
កប	កៃប	កប	កាប	កើប	កើប
កើប					

ດູູ	ດູູ	ດູ້	ດູ	ດູ້	ດູ
ກຸມ	ກຸມ	ເກັມ	ເກມ	ເກັມ	ແກມ
ດູ້	ໂດູ	ດູູ	ດູູ	ດູູ	ດູູ້
ກມ	ໂກມ	ກອມ	ກາມ	ເກ້ຍມ	ເກ້ອມ
ດູ້					
ເກີມ					

ການແຈກພັດສະດຸຂອງຕົວສະກດ ແມ່ ເຄຍ

ດູ້	ດູ້	ດູ້	ດູ້	ດູ້	ດູ້
ກັຍ	ກາຍ	ກີຍ	ກີຍ	ກີຍ	ກີຍ
ດູູ	ດູູ	ດູ້	ໂດູ	ດູູ	ດູູ
ກຸຍ	ກຸຍ	ເຄຍ	ໂກຍ	ກອຍ	ກາຍ
ດູູ້	ດູ້				
ເກືອຍ	ເກີຍ				

ການແຈກພັດສະດຸຂອງຕົວສະກດ ແມ່ ເຄວ

ດູ	ດູ	ດູ	ດູ	ດູ	ດູ
ກາວ	ກີວ	ກີວ	ເກວ	ແກວ	ເກ້ວ

แบบฝึกหัดอ่านที่ ๒

(วิธีเขียนภาษาบาลี)

ในการหัดอ่านหัดเขียนอักษรธรรมอีสาน โบราณจารย์อีสานในอดีตมักจะนำปัญญาบารมีเป็นบทเบื้องต้นในการสอน เพราะปัญญาบารมีนั้นสามารถนำเอาทั้งสระและพยัญชนะของอักษรธรรมอีสานมาใช้ได้อย่างครบถ้วน ถ้าสามารถอ่านและเขียนปัญญาบารมีได้คล่องแล้วก็สามารถอ่านและเขียนอักษรธรรมอีสานได้โดยไม่ยาก อีกทั้งปัญญาบารมีเป็นบทเสริมให้ผู้ศึกษามีพลังแรงใจในการเรียน ผู้เขียนจึงได้นำบทปัญญาบารมีมาเป็นบทเริ่มต้นในการฝึกหัดอ่านและเขียนอักษรธรรมอีสานตามแบบโบราณจารย์ที่เคยปฏิบัติสืบๆ มา อีกทั้งผู้เขียนยังได้เขียนคำอ่านทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยไว้ด้วยเพื่อเป็นประโยชน์ในการฝึกอ่านภาษาบาลีอีกโสดหนึ่งด้วยดังต่อไปนี้

บดววบวชฉิ

ปญญาปารมี

ปัญญาบารมี

ปิฎกมรรค

ปทนมุตการ

บทนมัสการ

ดลลว ตลลลว ๗ บดววบวชฉิ อิตถวฉว ทวทวฉ ฉฉฉว อัดบดววฉ

ฉฉฉว ฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉ

นโม ตลลลลล ๗ ปญญาเยโต วิตราโค ภาสาย เสโก วิชปญญาเย ชีโร โย โลกนาโถ

นะโม ตลลลลลล ๗ ปญญาเยโต วิตราโค ภาสายะ เสโก วิชปญญาเย ชีโร โย โลกนะนาโถ

หิตตถ ๐ อิตถฉ ฉฉฉฉฉ ๗ บวบ ๗ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ๗

หิตตถ ๗ จินเตน หนุตวาน ปาปี สุตต สิริสา นนามิฯ

หิตตถ ๗ ฉ ฉินเตนะ หนุตวานะ ปาปัง สุตตัง สิริสา นนามิฯ

๑. ๑๑๑๑๑๑ (๑๑๑)

๑. ๑๑๑๑ (๑๑)

๑. ๑๑๑๑ (๑๑๑)

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑ ๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑

๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑

๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑ ๑๑๑๑

๑๑๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑

6. ວິໄສບວກ (ນູນນູນ)

໒. ສິລປາຣມີ (ສມາສມຸທຸໂຫ)

໒. ສິລະປາຣະມີ (ສັມມາສັມຸທຸໂຫ)

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ວິໄສບວກເີມູຊູ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ສິລປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ສິລະປາຣະມີສັມປິນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ວິໄສດູບູບວກເີມູຊູ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ສິລອຸປປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ສິລະອຸປປາຣະມີສັມປິນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ວິໄສບຣຸຊູບວກເີມູຊູ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ສິລປຣມຕຸປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ສິລະປຣະມັຕະປາຣະມີສັມປິນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ນູນນູນ ດວງ ຕວດີ ວິໄສອິດທະຍາຍູຊູ ດວງ ແວງ ຕວດີ

ພຸໂຫ ສພຸພຸລຸດຕະຍາໂນ ອະນັຕາທິຄຸນສມຸປນຸໂນ ຄໂຕ ໂສ ກຄວາ

ພຸໂຫ ສັພພຸລຸດຕະຍາໂນ ອະນັຕາທິຄຸນສັມປິນໂນ ຄໂຕ ໂສ ກະຄະວາ

ຜູ້ຕິປິ ນູນນູນ ດວງ ດວງ ຕວດີ ນູນນູນ ບຣຸຊູ ດວງ ດວງ

ອິຕິປິ ສມາສມຸທຸໂຫ ວຕ ໂສ ກຄວາ ສມາສມຸທຸໂຫ ສຣຸຸ ຄຈຸຸຸມີ

ອິຕິປິ ສັມມາສັມຸທຸໂຫ ວະຕະ ໂສ ກະຄະວາ ສັມມາສັມຸທຸໂຫ ສະຣະຸຸ ຄຈຸຸຸມີ

ນູນນູນ ນິວນ ດວງ

ສມາສມຸທຸໂຫ ສິຣສາ ນມາມີ

ສັມມາສັມຸທຸໂຫ ສິຣະສາ ນະມາມີ

໓. ແດງຜູ້ບວກຜີ (ອິດສະຣາວາດສາສນາ)

໑. ເນກຸໝຸມປາຣມີ (ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ)

໑. ເນກຸໝຸມປາຣະມີ (ວິທະຍາສາດສະສັມປັນໂນ)

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ແດງຜູ້ບວກຜີ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ເນກຸໝຸມປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ເນກຸໝຸມປາຣະມີສັມປັນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ແດງຜູ້ບວກຜີ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ເນກຸໝຸມອຸປະປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ເນກຸໝຸມອຸປະປາຣະມີສັມປັນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ແວງ ຕວດີ ແດງຜູ້ບວກຜີ

ອິຕິປິ ໂສ ກຄວາ ເນກຸໝຸມປຣມຕຸປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ເນກຸໝຸມປະຣະມັຕະປາຣະມີສັມປັນໂນ

ຜູ້ຕິປິ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ຕວດີ ແວງ ຕວດີ

ພຸທໂຮ ສພຸພຸລຸຕຸຕຸຍາໂນ ອະນັນຕາທິຄຸນສມຸປນຸໂນ ຄໂຕ ໂສ ກຄວາ

ພຸທໂຮ ສັພພຸລຸຕຸຕຸຍາໂນ ອະນັນຕາທິຄຸນສັມປັນໂນ ຄະໂຕ ໂສ ກະຄະວາ

ຜູ້ຕິປິ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ວຕ ແວງ ຕວດີ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ວຕ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ວຕ ໂສ ກຄວາ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ສຣຸນິ ຄຈຸຄາມີ

ອິຕິປິ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ວະຕະ ໂສ ກະຄະວາ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ສະຣະຜັງ ຄັຈຸຄາມີ

ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ

ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ສິຣສາ ນມາມີ

ວິທະຍາສາດສມຸປນຸໂນ ສິຣສາ ນະມາມີ

ຂ. ອິນິຍບວອຸ (ເຜາຕອ້ອ)

ຂ. ວິຣິຍປາຣມີ (ໂລກວິຫຸ)

ຂ. ວິຣິຍະປາຣະມີ (ໂລກະວິຫຸ)

ຜູ້ຕັ້ງບິ ເລາ ຕາດີ ອິນິຍບວອຸຮິມຊຸງຊຸງ

ອິຕິປິ ໂສ ກາວາ ວິຣິຍປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ວິຣິຍະປາຣະມີສັມປິນໂນ

ຜູ້ຕັ້ງບິ ເລາ ຕາດີ ອິນິຍດູບູບວອຸຮິມຊຸງຊຸງ

ອິຕິປິ ໂສ ກາວາ ວິຣິຍອຸປປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ວິຣິຍະອຸປປາຣະມີສັມປິນໂນ

ຜູ້ຕັ້ງບິ ເລາ ຕາດີ ອິນິຍບວອຸຮິມຊຸງຊຸງ

ອິຕິປິ ໂສ ກາວາ ວິຣິຍປຣມຕຸປາຣມີສມຸປນຸໂນ

ອິຕິປິ ໂສ ກະຄະວາ ວິຣິຍະປະຣະມັຕະປາຣະມີສັມປິນໂນ

ອຸຊຸງ ມຸງຊຸງຊຸງຊຸງ ຕາດີ ອິນິຍດູບູບວອຸຮິມຊຸງຊຸງ ຕາດີ ເລາ ຕາດີ

ພຸທໂຮ ສພຸພຸລຸຕຸຕຸຕຸຕຸຕຸຕຸ ອະນັນຕາທິຄຸນສມຸປນຸໂນ ຄໂຕ ໂສ ກາວາ

ພຸທໂຮ ສັພພັຸລຸຕຸຕຸຕຸຕຸຕຸ ອະນັນຕາທິຄຸນສັມປິນໂນ ຄະໂຕ ໂສ ກະຄະວາ

ຜູ້ຕັ້ງບິ ເຜາຕອ້ອ ອອ ເລາ ຕາດີ ເຜາຕອ້ອ ມອດັ ມອດັ

ອິຕິປິ ໂລກວິຫຸ ວຕ ໂສ ກາວາ ໂລກວິຫຸ ສຣຸຸ ຄຈຸຸຸຸຸຸ

ອິຕິປິ ໂລກະວິຫຸ ວະຕະ ໂສ ກະຄະວາ ໂລກະວິຫຸ ສະຣະຸຸຸຸ ຄຈຸຸຸຸຸຸ

ເຜາຕອ້ອ ມິວ ມິວ ມິວ

ໂລກວິຫຸ ສິຣສາ ມມາມິ

ໂລກະວິຫຸ ສິຣະສາ ມະມາມິ

ឆ. ឧត្តិបទថិ (ពុទ្ធកថា)

៦. ឧត្តិបារមី (ឧត្តិបារមី)

៦. ឧត្តិបារមី (ឧត្តិបារមី)

ធូលីបិ ធារ ពណិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

ធូលីបិ ធារ ពណិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

ធូលីបិ ធារ ពណិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

វិទិបិ តៃ ភក្កា ឧត្តិបារមីសម្បណ្ណ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ ឧត្តិបទថិវង្សញ្ញ

ធូលីបិ ឧត្តិបទថិ ០០០ ធារ ពណិ ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

វិទិបិ ឧត្តិបទថិ វត តៃ ភក្កា ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

វិទិបិ ឧត្តិបទថិ វត តៃ ភក្កា ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

ឧត្តិបទថិ ឧត្តិបទថិ

១. ខេត្តបាត់ដំបង (ត្បូង)

៩. ខេត្តបាត់ដំបង (ត្បូង)

៩. ខេត្តបាត់ដំបង (ត្បូង)

ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ត្បូង ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ត្បូង ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ត្បូង ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង

ឆ្នាំ ១៩៧៥ ខេត្តបាត់ដំបង

ត្បូង ខេត្តបាត់ដំបង

ត្បូង ខេត្តបាត់ដំបង

១០. ទុលច្ឆ្វប្វទងី (ព្រង)

១០. ខុបេក្សាបារមី (ភក្សា)

១០. ខុបេក្សាបារមី (ភក្សា)

ធុតិបិ ឆេ ព្រង ទុលច្ឆ្វប្វទងីឃ្មុញ្ញ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ព្រង ទុលច្ឆ្វប្វទងីឃ្មុញ្ញ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ព្រង ទុលច្ឆ្វប្វទងីឃ្មុញ្ញ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ព្រង ទុលច្ឆ្វប្វទងីឃ្មុញ្ញ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ព្រង ទុលច្ឆ្វប្វទងីឃ្មុញ្ញ

ធុតិបិ ឆេ ព្រង

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

ធុតិបិ ឆេ ភក្សា ខុបេក្សាបារមីស្សប្សណ

០០០០០០០០០០០០០០០០

ຫົວບູຮອງ

อย่าเป็นส้าย

ໄໝ້ຊື່ໄຊໄວ

ให้สศยชื่อในใจ

ວຸ້ວໄດ້

ตั้งแต่

ເຮືອເຊື້ອຊຸງ

เพิ่มเล่มเดียว

ຫົວໄປດົວດູອຸດູ

อย่าไปเอาควรวุ่น

ຫົວບູໂຮຮອງ

อย่าเป็นโจรส้าย

ຕວງອຸງຍຸງຊຸງ

ตามทางขาดแย่ง

ດົວຮື້ເຊື້ອຊຸງ

เอาของเพื่อนห่าง

ບຸດໄວບໍ່ຂີ້

หวงไว้ปด

ແຊ່ງຊຸງ

แม่เหล็ก

ຮົ່ງດູງຊຸງ

จับควายช้าง

ມູ່ຊຸງໄໝ້ເຊື້ອຊຸງ

สันเดียวให้เว้นห่าง

ບູ່ບຸງຊຸງ

บังเบียดเอา

ອີໄຮຮຸດີ

ที่ไสนานี้

ບູ່ຮອງບຸງຊຸງ

เป็นส้ายบาปเวร

ຕວງເຊື້ອ

กาเมวุ่น

ຫົວໄປຊື່ເຊື້ອຊຸງ

อย่าไปชมเมียท่าน

ຫົວໄປ

อย่าไป

ມີຊື່ຊຸງ

สมเสพซ้อน

ໄວຊື່ຕຸງງອຕຸງ ແອດີ

ใจพื่นเกี่ยวกาม แทนอ

ຜິງວາວຊຸງ

มีสสาจານี้

ດີຕຸງງອຸງ

คือการทำชั่ว

ມີຊື່ຊຸງ

สมเสพซຸ້

ບູ່ຮອງບຸງຊຸງ

เป็นส้ายบาปเวร

ຮື້ເຊື້ອຊຸງ

ผิวพื่นห้าม

ໄໝ້ເຊື້ອຊຸງຊື່ໄວ

ให้เว้นห่างหนีไกล

ຫົວໄປ

อย่าไป

ຊື່ດົວຮື້ເຊື້ອ

ชิงเอาผิวเขา

ບຸງຊຸງຊື່ດົວຮື້

บาปเวรชินาต้อง

ຜູ້ຮຽນ

ลูกเมีย

ເຊິ່ງທຸກທຸງດູງ

เพื่อนหวงห้ามแล้ว

ອົງໄປໂລກກາມ

อย่าไปโลกกาเม

ແຕ່ນອ

แทนอ

ຜູ້ອໍ

มันจัก

ຜູ້ໄດ້ເຮັດ

เป็นไฟเผา

ອຸຊຸດີໄດ້ເຮັດ

จุดลงในเนื้อ

ຜູ້ມາວອຸຊຸດ

มสาวาทนั้น

ອົງໄຂວາງອຸຊຸດ

อย่าได้ล่ายทางตัวะ

ຜູ້ຜູ້

มันเป็น

ຕວ່ອຸຊຸດ

กรรมทางวาจา

ບົວຜູ້ອຸຊຸດ

ปากเหม็นเป็นฮ้าย แทนอ

ອົງໄຂວົວ

อย่าได้เฝ้า

ປຶ້ມໄປມາ

ป็นไปปมา

ເວົ້າໄມ້ຈິງຈັງ

เฝ้าให้มีสัจจะ

ຈິງແມ່ນກອງສິດເຄື່ອງ

จึงแม่นกองศีลเกี้ยว

ຄວາມເວົ້າດີ

ความเฝ้านี้

ເປັນຍິ່ງໄຟລນ

เป็นยิ่งไฟลน

ອົງໄຂ

อย่าได้

ຕວ່ອຸຊຸດ

อำพรางตัวะ

ຄັ້ງແລນສອງຄັ້ນ

คั้งแลนสองคั้ง

ຈັກມີເວົ້າຈິງ

จักมีเวร้งซ้อง

ເຄິງຕນສ້ອນແສງ

เถิงตนฮ้อนแสง

ແນວເຮືອອິ່ງເຜົາ

แนวเรืออั้งเฝ้า

ຄວາມເວົ້າຜ່າໂຕ

ความเฝ้าผ่าโต

ອົງໄຂ

อย่าได้

ໂວໂວເວົ້າ

โวโวเฝ้า

ຄວາມບໍ່ມີເກົາໄສ່

ความบ่มีหาใส่

ໂອອົງ

ใจอย่า

ເໝືອນຄັ້ງໄມ້

เหมือนคั้งไม้

ມີຄັ້ງມຸ່ນໃນ

มีคั้งมุ่นใน

ແຕ່ນອ

แทนอ

	ບຸຣຸວູ້ງ ສຸຣາເຄື້າ	ເຜິ້ງໄພດູ້ອູ ເມຣັຍໃຫ້ເວ້ນບາດ
ໄຜບຸຣຸ ໄຜປະມາທ	ມື້ອິດ ສິດຂ້ອນີ້	ບັດວາດຸືຊືືຜວາ ປິ່ນຖືນ້ອຍຄ່ອຍຜຸຖາ
	ບຸຣຸວູ້ງ ສຸຣານີ້	ດູ້ພາດຸືເຜິ້ງແຜ່ງ ເປັນຍາກິນເຂົ້າແຮບ
ອັງຮາດູ້ ທ່ວ່າອ່າເປັນ	ດູ້ເຜິ້ງອິດູ້ງ ນັກເລງຊື້ເຄື້າ	ເຜິ້ງຮງບຸຸງທູ້ ເມາສ້າຍບາປຸ່ນາ
ຜູ້ອັ ມັນຈັກ	ເຜິ້ງຮງ ເກີດໂຣກສ້າຍ	ດູ້ມື້ອຸບັດວາ ເປັນສິ່ງທອນປິ່ນຖື
	ເຜິ້ງໄພດູ້ ເຈັບໃນໄຕພຸງ	ເຜິ້ງອິດູ້ ພາຣິຄອນເຄິງເນື້ອ
	ດູ້ດູ້ ຄນກິນເຄື້າ	ເຜິ້ງອິດູ້ ເມາມັວແຄ້ວປະມາທ
	ດູ້ອິດູ້ ຄນຊື້ເຄື້າ	ດູ້ດູ້ ກິນແຄ້ວປະມາທຄຸນ

~~~~~